

DET KONGELIGE
UTENRIKSDEPARTEMENT

St.prp. nr. 77

(2005–2006)

Om samtykke til inngåelse av en rammeavtale av 8. juni 2005 mellom Norge og Amerikas Forente Stater om forhåndslagring og forsterkning av Norge

*Tilråding fra Utenriksdepartementet av 16. juni 2006,
godkjent i statsråd samme dag.
(Regjeringen Stoltenberg II)*

1 Innledning

Rammeavtalen mellom Norge og Amerikas Forente Stater om forhåndslagring og forsterkning av Norge ble undertegnet 8. juni 2005. Den erstatter rammeavtale av 16. januar 1981 mellom Norge og USA om forhåndslagring og forsterkning av Norge. Rammeavtalen gjelder for programmet Marine Corps Prepositioning Program - Norway, MCPP-N.

I og med at avtalen anses for å være av særlig viktighet, er Stortingets samtykke til inngåelse nødvendig i medhold av Grunnloven § 26, annet ledd.

Avtalen i engelsk og norsk tekst følger som trykt vedlegg til proposisjonen.

2 Bakgrunn

Amerikansk forhåndslagring i Norge har lange tradisjoner. Siden 1970-tallet har det vært lagret amerikansk utstyr, våpen og ammunisjon i Norge. Den dominerende delen av utstyret er knyttet til US Marine Corps, og er kjent som Norwegian Air Landed Marine Expeditionary Brigade (NALMEB).

I 1981 ble det inngått en avtale mellom Norge og USA om alliert militær forhåndslagring i og for-

sterkning av Norge. Det opprinnelige programmet skulle understøtte ca. 13 000 soldater fra Marinekorpset for operasjoner i inntil 30 dager. Avtalen har vært et håndfast bevis på amerikansk vilje og evne til å bidra til forsvar av Norge i krise og krig, og den er et konkret uttrykk for Norges tette sikkerhets- og forsvarspolitiske samarbeid med USA.

I tillegg til NALMEB-programmet er den amerikanske forhåndslagringen i Norge organisert i to andre programmer. Collocated Operating Bases (COB) er det amerikanske luftforsvarets lagring av utstyr ved norske flystasjoner, mens den amerikanske marinen har forhåndslagret to større feltsykehus (Navy Fleet Hospitals) hver med 500 sengers kapasitet. Rammeavtalen gjelder imidlertid ikke for disse to programmene.

Den opprinnelige bakgrunnen for forhåndslagringsprogrammene var å legge til rette for amerikanske forsterkninger i forbindelse med et eventuelt angrep fra det tidligere Sovjetunionen. De sikkerhetspolitiske rammebetingelsene som den gang lå til grunn er i dag vesentlig endret. For å videreutvikle og oppdatere konseptet for forhåndslagringen har både amerikansk og norsk side sett behovet for en revisjon av avtalene og programmene.

Det reviderte programmet vil gå under navnet Marine Corps Prepositioning Program - Norway, MCPP-N. I henhold til den nye rammeavtalen vil

lagrene fortsatt bestå av både våpen, kjøretøy og annet materiell. Det vil i tillegg bli lagt økt vekt på at utstyret skal kunne brukes til et bredere oppgavespekter både innenfor rammen av NATO og utenfor Norge. Slike oppgaver vil inkludere fredsoperasjoner, humanitær bistand, assistanse ved katastrofer, konsekvenshåndtering ved terroranslag og evakueringsoperasjoner. Materiellet vil i tillegg være viktig for å sikre amerikansk deltakelse i øvelser og trening i Norge, herunder aktiviteter som springer ut fra virksomheten ved NATOs Joint Warfare Centre i Stavanger.

USA har tidligere benyttet materiell lagret i Norge blant annet på Balkan, i Irak og i Afghanistan. Den nye avtalen åpner for at denne praksisen kan videreføres.

Det understrekes spesifikt i den nye rammeavtalen at de våpen som lagres i Norge må være i overensstemmelse med norske folkerettslige forpliktelser. Norske myndigheter skal ha innflytelse på hvilket materiell som kan lagres. Lagrene forutsettes fortsatt å være bemannet med norsk personell og vil fremdeles være under daglig norsk kontroll og ettersyn. Det gjøres ingen endringer i Norges basepolitikk eller selv pålagte restriksjoner vedrørende ikke-stasjonering av atomvåpen på norsk jord.

3 Nærmere om de enkelte bestemmelser i avtalen

I avtalens *fortale* heter det at partene forplikter seg til å styrke sikkerheten i NATO og styrke operasjonell reaksjonsevne. Det vises også til solidaritetsbestemmelsen i artikkel 5 i Traktat for det nordatlantiske område.

Punktene 1 og 2 fastslår at USA vil etablere MCPP-N i Norge, som vil kunne støtte forsvaret av Norge og Marinekorpsets operasjoner utenfor Norge.

I *punkt 3* heter det at Norge vil stille til disposisjon tilstrekkelige ressurser til lasting, transport og beskyttelse av utstyr tilhørende MCPP-N fra Midt-Norge til nærmere avtalte norske sjø- og luftavner med sikte på innlasting. Ved forsterkning av Norge vil norske myndigheter stille til disposisjon tilstrekkelige ressurser til lasting, transport og beskyttelse av utstyr og personell til forhåndsutpekte områder i Norge.

Norge forplikter seg i *punkt 4* til å sørge for tilstrekkelig lager- og flyplasskapasitet for mottak

samt operative flyplasser. Norge påtar seg også ansvar for sikkerhet og alminnelig vedlikehold av forhåndslagret utstyr og forsyninger. Norges kostnadsmessige andel vil som i dag være begrenset til halvdel av de totale kostnader, eventuelt et lavere beløp dersom dette avtales i det enkelte tilfelle. Utbetaling/kontrahering vil skje etter hver parts lovgivning.

Punkt 5 bestemmer at i tilfelle forsterkning av Norge, vil Norge stille til disposisjon vertslandsstøtte for programmet, inkludert snøgående beltevogner, transportressurser, sanitetsstøtte, kapasitet til drivstofforsyning for bakkeutstyr og fly og nødvendig ingeniør- og flyplassutstyr etter nærmere avtale. Programmet vil trekke på norske lagre av tilgjengelige felles forsyninger som ammunisjon, proviant og drivstoff inntil amerikansk forsyningsstøtte er på plass.

I *punkt 6* forplikter USA seg til å respektere norske regler med hensyn til eiendom, kontroll og tilgang til infrastruktur. Det forhåndslagrede utstyret vil forbli Marinekorpsets eiendom, jf. *punkt 7*, som også slår fast at Marinekorpset kan trekke ut materiell når dette er nødvendig ut fra amerikanske behov. I slike tilfeller vil Norge bli varslet av amerikanske myndigheter, og fjerningen av materiell vil skje etter rådføring med norske myndigheter.

Punkt 8 bestemmer at norsk politikk med hensyn til stasjonering av fremmede styrker på norsk territorium, og lagring eller utplassering av kjernevåpen på norsk territorium, ikke vil bli endret ved avtalen. Videre forplikter USA seg til å respektere norske folkerettslige forpliktelser med hensyn til lagring av visse typer våpen på norsk territorium.

I henhold til *punkt 9* kan avtalen endres etter felles skriftlig overenskomst mellom partene. Partene kan etter behov inngå avtaler eller ordninger til gjennomføring av bestemmelsene i rammeavtalen. Aktiviteter som omfattes av avtalen forutsetter tilgjengelige midler bevilget til disse formål.

Avtalen vil tre i kraft på det tidspunkt partene har underrettet hverandre om at de har oppfylt de respektive internrettslige krav som er nødvendige for at den kan settes i kraft, og skal forbli i kraft inntil den sies opp av en av partene med ett års varsel (*punkt 10*). *Punkt 10* bestemmer også at avtalen erstatter gjeldende avtale fra 1981, og fastslår at NATOs statusavtale vil regulere status og privilegier vedrørende aktiviteter som gjennomføres i relasjon til avtalens forhåndslagingsprogram.

4 Økonomiske og administrative konsekvenser

Gjeldende avtale fra 1981 legger opp til en kostnadsdeling hvor Norge dekker 50 prosent av kostnadene knyttet til drift av lagrene. Dette omfatter vedlikehold av materiell, eiendom, bygg, anlegg og lønn for 72 årsverk. En slik kostnadsfordeling er videreført i den nye avtalen av 2005. Norges andel dekkes innenfor forsvarsbudsjettet, og utgjør årlig ca. 50 mill. kr.

Endringene i forhåndslagringskonseptet og den nye avtalen vil derfor verken medføre merutgifter for Forsvaret eller vesentlige endrede administrative konsekvenser. Den daglige driften av lagrene blir tilnærmet uforandret.

5 Vurdering og tilrådning

Det er en sentral målsetting å videreføre de amerikanske forhåndslagre i Norge. Som en del av det allierte forsvarssamarbeidet i NATO er bilaterale forhåndslagringsavtaler fortsatt av stor sikkerhets- og forsvarspolitisk betydning for Norge. Det er i tillegg et viktig ledd i Norges strategiske partnerskap med USA.

Utstyret bør samtidig tilpasses de nye sikkerhetspolitiske utfordringer og oppgaver både for Norge, USA og NATO, herunder krise- og bered-

skapsoppgaver utenfor Norge. Avtalen gjenspeiler den betydning man fra amerikansk side tillegger samarbeidet med Norge, og den profesjonalitet som preger den norske driften av programmet.

Den nye avtalen åpner også for utstrakt amerikansk øvingsaktivitet i Norge i fremtiden. Det er viktig for Norge at USA og andre allierte opprettholder sin evne til å operere effektivt i Norge. Det bidrar også til at det norske forsvaret øker sin kompetanse og evne til å operere sammen med sentrale allierte. Det er avgjørende for norsk sikkerhet og evne til å ivareta sentrale allianseforpliktelser.

Avtalen er forelagt Finansdepartementet, Helse- og omsorgsdepartementet, Justis- og politidepartementet, Kommunal- og regionaldepartementet, Nærings- og handelsdepartementet, Olje- og energidepartementet og Samferdselsdepartementet, som ikke hadde merknader.

Forsvarsdepartementet tilrår at avtalen inngås. Utenriksdepartementet slutter seg til dette.

Utenriksdepartementet

tilrår:

At Deres Majestet godkjenner og skriver under et framlagt forslag til proposisjon til Stortinget om samtykke til inngåelse av en rammeavtale av 8. juni 2005 mellom Norge og Amerikas Forente Stater om forhåndslagring og forsterkning av Norge.

Vi **HARALD**, Norges Konge,

st a d f e s t e r :

Stortinget blir bedt om å gjøre vedtak om samtykke til inngåelse av en rammeavtale av 8. juni 2005 mellom Norge og Amerikas Forente Stater om forhåndslagring og forsterkning av Norge, i samsvar med et vedlagt forslag.

Forslag

**til vedtak om samtykke til inngåelse av en rammeavtale av
8. juni 2005 mellom Norge og Amerikas Forente Stater
om forhåndslagring og forsterkning av Norge**

I

Stortinget samtykker i inngåelse av en rammeavtale av 8. juni 2005 mellom Norge og Amerikas Forente Stater om forhåndslagring og forsterkning av Norge.

Vedlegg 1

Memorandum of understanding (MOU) governing prestockage and reinforcement of Norway

The Government of the Kingdom of Norway and the Government of the United States of America, hereinafter referred to collectively as «the Parties» and individually as «Party»;

Committed to strengthening the security of the North Atlantic Treaty Organization and enhancing operational responsiveness;

Taking into account Article 5 of the North Atlantic Treaty; and

Recalling the Agreement between the Parties to the North Atlantic Treaty Regarding the Status of Their Forces, done at London on June 19, 1951;

Have agreed as follows:

1. The Government of the United States will provide, consistent with U.S. Secretary of Defense requirements and implementing agreements, a Marine Corps Prepositioning Program in Norway (MCPN).
2. The MCPN will support the reinforcement of Norway, as well as global U.S. Marine Corps expeditionary operations, including establishment of forward operating bases and selected security cooperation activities in support of U.S. Regional Combatant Commanders, and such other purposes as the Parties may mutually agree.
3. For all activities listed in paragraph 2, the Government of the Kingdom of Norway shall make available adequate means to load, transport, and protect equipment of the MCPN from Central Norway to mutually agreed Norwegian sea or air ports of embarkation. In the event the MCPN is used to reinforce Norway, the Government of the Kingdom of Norway shall make available adequate means to load, transport, and protect equipment of the MCPN, as well as receive, stage and move onward personnel and equipment to predesignated areas within Norway.
4. The Government of the Kingdom of Norway shall provide adequate prepositioning facilities, airbase reception facilities and operating air bases, and shall assume responsibility for secu-

Rammeavtale om forhåndslagring og forsterkning av Norge

Kongeriket Norges regjering og Amerikas forente staters regjering, heretter kalt «partene» når det vises til dem begge, og «part» når det vises til en av dem,

som har forpliktet seg til å styrke sikkerheten i Den nordatlantiske traktats organisasjon (NATO) og øke evnen til operativ respons,

som tar hensyn til artikkel 5 i Traktat for det nordatlantiske område, og

som minner om avtalen mellom partene i Traktat for det nordatlantiske område, om status for deres styrker, utferdiget i London 19. juni 1951,

er enige om følgende:

1. De forente staters regjering vil, i samsvar med sin forsvarsministers behov og gjennomføringsavtaler, stille til rådighet et Marinekorpsets forhåndslagringsprogram (MCPN) i Norge.
2. MCPN vil støtte forsterkningen av Norge, såvel som USAs globale marineekspedisjonsoperasjoner, herunder etablering av framskutte baser og visse aktiviteter som berører sikkerhetssamarbeid til støtte for USAs regionale militære sjefer, samt andre formål etter avtale mellom partene.
3. Kongeriket Norges regjering skal, for alle aktiviteter som er oppført i punkt 2, stille tilstrekkelige midler til rådighet til å laste, transportere og beskytte utstyr tilhørende MCPN fra Midt-Norge til nærmere avtalte norske sjø- eller lufthavner med sikte på innlasting. Dersom MCPN benyttes til å forsterke Norge, skal Kongeriket Norges regjering stille tilstrekkelige midler til rådighet til å laste, transportere og beskytte utstyr tilhørende MCPN, såvel som å motta, sammendra og videretransportere personell og utstyr til forhåndsutpekte områder i Norge.
4. Kongeriket Norges regjering skal sørge for tilstrekkelig lager- og flyplasskapasitet for mottak samt operative flyplasser, og skal påta seg ansvar for sikkerhet og alminnelig vedlikehold

riety and general maintenance of prepositioned equipment and supplies. The Parties agree to cost-share such operations and maintenance expenses in support of the MCPP-N. The Government of the Kingdom of Norway contribution will be limited to half of the total costs incurred or the ceiling set in U.S. dollars to be negotiated by the Parties, whichever is less. Any expenses to be paid by the Parties will be agreed to in advance, subject to the respective laws of each Party. As appropriate, logistics supplies, support and services may be provided under the Mutual Logistics Support Agreement of August 20, 1982, as amended.

5. In the event of the reinforcement of Norway, the Government of the Kingdom of Norway shall make available host nation support for the MCPP-N including over-snow vehicles, motor transport assets, medical support, refueling capability for ground equipment and aviation assets, and necessary engineering and airbase support equipment as mutually agreed. MCPP-N will draw on Norwegian stocks of available «common user» items such as munitions, food, and fuel, to allow time for the establishment of U.S. logistical support.
  6. Consistent with paragraph 7, the Government of the United States of America confirms Norwegian ownership and control of the prepositioning facilities and installations that are the subject of this MOU.
  7. The Government of the United States of America shall retain ownership of all Prepositioned stocks of the MCPP-N, and may withdraw such stocks from the MCPP-N pursuant to paragraph 1 in consultation with the Government of Norway.
  8. Norwegian policies with respect to the stationing of foreign troops on Norwegian territory and the stockpiling or deployment of nuclear weapons on Norwegian territory will not be altered by this MOU. The Government of the United States of America will respect Norwegian international legal obligations with regard to the stockpiling of certain types of weapons on Norwegian territory.
  9. This MOU is subject to amendment by mutual written agreement of the Parties. As appropriate, the Parties may enter into Implementing Agreements or Arrangements to carry out the provisions of this MOU. Activities covered by this MOU are subject to the availability of funds, appropriated for such purposes.
  10. This MOU supersedes the Memorandum of Understanding Governing Prestockage and Reinforcement of Norway, between the Government of the Kingdom of Norway and the Govern-
- av forhåndslagret utstyr og forsyninger. Partene er enige om å dele kostnadene knyttet til disse operasjoner og dette vedlikehold, til støtte for MCPP-N. Bidraget fra Kongeriket Norges regjering skal begrenses til halvparten av de totale, påløpte kostnader, eller til det tak som er satt i amerikanske dollar og som partene skal forhandle om, alt etter hvilket beløp som er lavest. Alle utgifter som partene skal stå for, vil være avtalt på forhånd, og det skal tas hensyn til hver parts lovgivning. Logistikkforsyninger, -støtte og -tjenester kan etter behov ytes i henhold til den endrede avtalen om gjensidig logistikkstøtte av 20. august 1982.
  5. Ved forsterkning av Norge skal Kongeriket Norges regjering stille vertslandsstøtte til rådighet for MCPP-N, herunder snøgående beltvogner, transportressurser, sanitetsstøtte, kapasitet til drivstofforsyning for bakkeutstyr og fly og nødvendig ingeniør- og flyplassutstyr etter nærmere avtale. MCPP-N vil benytte seg av norske lagre av tilgjengelige felles anvendbare forsyninger som ammunisjon, proviant og drivstoff inntil amerikansk logistikkstøtte er etablert.
  6. I samsvar med punkt 7 bekrefter De forente staters regjering at Norge eier og har kontroll over anlegg og installasjoner som er omhandlet i denne rammeavtale.
  7. De forente staters regjering skal fortsatt eie alt forhåndslagret materiell tilhørende MCPP-N, og kan fjerne dette materiellet fra lagrene i henhold til punkt 2 etter å ha rådført seg med Norges regjering.
  8. Norsk politikk med hensyn til stasjonering av fremmede styrker på norsk territorium, og lagring eller utplassering av kjernevåpen på norsk territorium, vil ikke bli endret ved denne avtale. De forente staters regjering vil respektere Norges internasjonale juridiske forpliktelser med hensyn til lagring av visse typer våpen på norsk territorium.
  9. Denne avtale kan endres etter felles, skriftlig overenskomst mellom partene. Partene kan etter behov inngå avtaler eller ordninger til gjennomføring av bestemmelsene i rammeavtalen her. Aktiviteter som omfattes av denne rammeavtalen forutsetter tilgjengelige midler, bevilget til disse formål.
  10. Denne avtale erstatter Rammeavtale som regulerer forhåndslagring og forsterkning av Norge, mellom Kongeriket Norges regjering og De forente staters regjering, undertegnet i

Om samtykke til inngåelse av en rammeavtale av 8. juni 2005 mellom Norge og Amerikas Forente Stater om forhåndslagring og forsterkning av Norge

ment of the United States of America, signed in Washington, D.C. on January 16, 1981. The Parties confirm the application of the Agreement between the Parties to the North Atlantic Treaty Regarding the Status of Their Forces, signed June 19, 1951, to all activities conducted pursuant to the MCPP-N and this MOU. This MOU shall enter into force on the date on which the Parties have informed each other through diplomatic channels that they have fulfilled their respective internal requirements necessary to bring it into force. It shall continue in force until terminated by one year's written notice by either Party to the other through diplomatic channels.

IN WITNESS WHEREOF, the undersigned, duly authorized by their respective Governments, have signed this MOU.

Done in duplicate at Stavanger this 8th day of June, 2005.

For the Government of the Kingdom of Norway	For the Government of the United States of America
Her Excellency Kristin Krohn Devold Minister of Defence	The Honorable Donald H. Rumsfeld Secretary of Defense

Washington D.C. den 16. januar 1981. Partene bekrefter at avtalen mellom partene i Traktat for det nordatlantiske område om status for deres styrker, undertegnet 19. juni 1951, får anvendelse på alle aktiviteter som utføres i henhold til MCPP-N og denne rammeavtale. Rammeavtalen skal tre i kraft den dag partene via de diplomatiske kanaler har underrettet hverandre om at de har oppfylt de respektive internrettslige krav som er nødvendige for at den kan settes i kraft. Den skal forbli i kraft til en av partene via de diplomatiske kanaler sier det opp med ett års skriftlig varsel til den annen part.

SOM EN BEKREFTELSE PÅ DETTE har de undertegnede, som av sine respektive regjeringer er gitt behørig fullmakt til det, undertegnet denne rammeavtale.

Utferdiget i to eksemplarer i Stavanger den 8. juni 2005.

For Kongeriket Norges regjering	For De forente staters regjering
Kristin Krohn Devold Forsvarsminister	Donald H. Rumsfeld Forsvarsminister

---

